

PROBLEMS OF IMPLEMENTATION OF SCIENCE INTO PRACTICE
**ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕФЛЕКСІЙНО-
ПІЗНАВАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ**

Васьківська Г. О.

доктор педагогічних наук, професор
Інститут педагогіки НАПН України

Основним джерелом навчального пізнання виступає вітагенний досвід учня, а вчитель є головним помічником у засвоєнні і розширенні цього досвіду, розвитку природних здібностей здобувачів освіти. Особистісний досвід поповнюється не тільки в учня, а й у вчителя, оскільки в процесі взаємодії відбувається і його перетворення. Ми розробили рефлексійно-пізнавальну технологію, як таку, що спонукає до рефлексії, сприяє мотивації, розвиває творче і самостійне мислення здобувачів освіти [1].

Здобувачі освіти під час розв'язання проблемно-рефлексійних ситуацій самостійно обирають мету, окреслюють проблеми, заглиблюються в суб'єктивний досвід. Однак, в умовах профільного навчання в здобувачів освіти постійно існує альтернатива, адже **організація рефлексійно-пізнавальної діяльності передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, загальне розв'язання питань на підставі аналізу обставин і ситуацій.**

Реалізація рефлексійно-пізнавальної технології сприяє накопиченню вітагенного досвіду, водночас має на меті створення сприятливих умов для освіти завдяки активній суб'єкт-суб'єктній взаємодії для розв'язування спільних проблем. Це – співнавчання, взаємонавчання, тісна взаємодія в міні-колективі (ланка, команда, група), коли і здобувачі освіти, і вчитель є рівноправними суб'єктами навчання.

Основою рефлексійно-пізнавальної технології є взаємодія учасників процесу навчання, що здійснюється за допомогою методів, які активізують сам процес спілкування. Рефлексійно-пізнавальна технологія не суперечить інтерактивному навчанню і характеризується такими ознаками: міжособистісна, діалогічна, рівноправна взаємодія вчителя і учня, учня з іншими учнями; зміна установок на співпрацю і соціальні цінності, задоволення від такого навчання; спонукання учнів до конкретних дій; значне підвищення ролі особистості педагога, він виступає як лідер, організатор; рефлексія щодо засвоєння нової інформації; поєднання парної, групової діяльності на паритетних засадах. За реалізації рефлексійно-пізнавальної технології жоден учень не залишається байдужим.

Головне завдання рефлексійно-пізнавальної технології в умовах профільного навчання – розвиток особистості, вміння критично мислити й ставитися до інформації. Застосування рефлексійно-пізнавальної технології дає змогу вчителю об'єднати діяльність кожного учня, тобто, створюється система взаємодій: учитель – учень, учитель – клас, учень – клас, учень – учень, група – група), пов'язати навчальну діяльність учнів і міжособистісне спілкування.

PROBLEMS OF IMPLEMENTATION OF SCIENCE INTO PRACTICE

Реалізація рефлексійно-пізнавальної технології в умовах профільного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем. Тобто, навчальний процес організований у такий спосіб, що переважна більшість учнів залучена у процес пізнання, вони мають можливість усвідомлювати те, що вони знають і про що думають. Спільна діяльність здобувачів освіти у процесі пізнання означає, що кожен робить свій індивідуальний внесок, відбувається обмін знаннями, ідеями, способами діяльності і має місце взаємної підтримки, що дає змогу не лише здобувати нові знання, а й формувати їх у систему.

Моделювання життєвих ситуацій є ефективним засобом навчання, адже ситуації і в художньому творі, і в історичній дійсності ґрунтуються на інформації, в основі якої лежать судження, що справляють враження несумісних. Головна відмінність – у способах виявлення проблеми. Так, у процесі вивчення літератури це: проблема, що лежить в основі художнього твору, яка, наприклад, у романі Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» відбита у його назві; суперечливість у характері, поведінці героїв твору. Під час осмислення образу Раскольнікова (Достоевський Ф. М. «Злочин і кара») виявляється суперечливість його поведінки: герой твору убиває стару лихварку, як йому здається, на благо принижених і скривджених. Утім, Раскольніков і Лізавету позбавляє життя – заради якої він і вчинив перший злочин; суперечливі оцінки літературного твору або його персонажу з боку різних критиків, літературознавців і т. ін. [2].

Навчальний матеріал має містити проблемно-рефлексійні ситуації або створювати умови для їх виникнення при сприйманні цього матеріалу учнями з певною підготовкою. Можливості навчального матеріалу можуть, однак, залишитися нереалізованими, якщо під час його вивчення не буде врахована необхідність з'ясування проблемно-рефлексійних ситуацій. Отже, якщо вчитель, запобігаючи сумнівам і різним думкам учнів, детально пояснить зміст виучуваного, то для створення пошукових ситуацій не залишиться жодної підстави. Також необхідно послідовно і наполегливо готувати учнів до рефлексійно-пізнавальної діяльності, до самонавчання, що сприятиме формування критичного мислення, а отже сприятиме соціальній адаптації.

Список літератури

1. Васьківська Г. О. *Рефлексійно-пізнавальна технологія в умовах профільного навчання* : метод. посіб. Київ: Педагогічна думка, 2019. 116 с.
2. Васьківська Г. О. *Формування системи знань про людину в учнів старшої школи: теорія і практика* : монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 512 с.